

COMUNICAREA:PROFESOR- ELEV

**Prof Iordache Ana Maria
Lic Tehn. Virgil Madgearu Rosiori de Vede**

Comunicarea inseamna viata. Comunicarea face posibilă coexistența oamenilor. Comunicarea reprezintă, în principiu, schimbul de informații. Când se vorbește despre informație se vorbește și despre comunicare.

Tehnicile de comunicare si informare sunt instrumente fundamentale in relatiile interumane.

Pentru a defini un proces de comunicare trebuie să existe 4 componente fundamentale:

Emițător - Informația - Canal- Receptor

Școala este teatrul multor conflicte. Conflictele constituie o sursă de perturbare a ritmului clasei, a activităților imaginate de către cadrul didactic.

Conflictele sunt rezultatele unor acumulări (cognitive, afectiv-motivaționale, de relaționare și socializare etc.)

Clasa scolară e un grup de învățare care se aseamăna, în multe privințe, cu un grup de muncă dar are și câteva caracteristici proprii.

Asemanarea cu un grup de muncă este dată de faptul că scopul fundamental al constituirii grupului îl reprezintă realizarea sarcinilor de muncă (de învățare pentru elevi) pentru satisfacerea cărora sunt mobilizate resursele tuturor membrilor grupului. La nivelul fiecăreia dintre cele două categorii de grupuri se elaborează reguli proprii care dau identitate și personalitate respectivei comunități.

Principala caracteristică a grupului de învățare o constituie situarea în centrul obiectivului sau de activitate a sarcinii de organizare și desfășurare a procesului instructiv-educativ. Din aceste cauze școlii îi revine, în primul rând, misiunea de a informa și familiariza pe elevi cu diverse domenii ale cunoașterii, dar și de a-i forma în spiritul cerințelor formulate de societate la un moment dat.

Realizarea acestor aspirații este favorizată de câteva evenimente care s-au produs recent în funcționalitatea școlii și care atrag atenția asupra rolului proceselor de comunicare, respective:

- centrarea activității de predare nu pe profesor ci pe cel ce învață;
- remarcarea avantajului folosirii metodelor active în procesul de predare învățare;
- democratizarea relației profesor-elev;

-elaborarea unei teme in care fundamentari teoretice privind managementul clasei de elevi in legatura cu care s-a produs reconsiderarea rolurilor actorilor implicati in actul educational;

-diversificarea surselor de informare pe care le poate folosi elevul.

Cu toate acestea in ciuda numeroaselor semnale privind necesitatea revizuirii unor comportamente profesionale, practicile educationale continua sa fie dominate de autoritatea excesiva a profesorului care mentine monopolul asupra situatiilor de vorbire, care controleaza in mod exagerat continuturile vehiculate. In aceste conditii persista cateva intrebari justificate: De ce se implica elevii atat de putin in dialogul scolar desi libertatea lor de manifestare si exprimare a crescut simtitor? Ce se poate face pentru ai ajuta pe elevi sa foloseasca sansa extraordinara pe care au obtinut-o de a se dezvolta liber, fara constrangeri ideologice? Dupa ce criterii ar putea fi apreciat gradul de participatie reala a elevilor la realizarea schimbului de idei si competente?

Aceste sunt doar cateva din problemele a caror solutionare ar putea conduce catre eficientizarea proceselor de comunicare ce se desfasoara in context scolar.

In urma unui studiu de caz realizat pe un esantion reprezentativ de un numar de 168 de elevi, din clasele terminale ale gimnaziului si din primii doi ani de liceu, li s-a cerut sa specifice motivele personale pentru care nu participa efectiv la desfasurarea lectiilor. Dupa prelucrarea raspunsurilor au fost inventariate urmatoarele categorii de cauze:

-natura temperamentală (in mare masura hotarata prin programul genetic!): introvertit, nesociabil, necomunicativ, timid, pasiv;

-gradul de solicitare in realizarea sarcinilor scolare;

-atractivitatea pe care o inspira educatorul;

-atractivitatea pe care o inspira disciplina de invatamant;

-capacitatea stimulativa a educatorului;

-capacitatea stimulativa a clasei de elevi;

-gradul de satisfactie personala pe care il procura interactiunea;

-gradul de satisfactie inter-personala pe care il procura interactiunea;

-masura in care interactiunea poate satisface asteptarile, sperantele, aspiratiile elevului;

-climatul psiho-afectiv pe care il degaja institutia in mod explicit si implicit.

Acelasi studiu a relevat faptul ca profesorii recurg exclusiv la metode frontale de predare (mai putin la limbi straine) si ca ofera extrem de rare oportunitati elevilor de a interactiona unii cu ceilalti. De altfel, multe dintre cauze privesc chiar personalitatea si incapacitatea lui de a provoca interactiunile dintre elevi. Elevii invoca- in mod deosebit- nu atat cauze de ordin logic, rational, cat mai ales, cauze de ordin sensibil, emotional.

Printr-o consultare a celui alt partener al relatiei- profesorul, a rezultat ca, intr-adevar, ei recurg arareori la lucrul in grup, pe echipe. Ei argumenteaza ca programele scolare sunt excesiv de incarcate si nu le lasa timp pentru diversificarea metodologiei de lucru, dar nu se sfiesc sa recunoasca faptul ca nu stapanesc asemenea tehnici de invatare prin cooperare. O sinteza a cauzelor pe care profesorii le invoca pentru a se justifica, evidentiaza urmatoarele tipuri de probleme cu care se confrunta ei din punct de vedere al aplicarii practice acestor noi metodologii:

-in textele oficiale sunt putine referinte care sa-i stimuleze sa actioneze in acest sens si care sa furnizeze argumente privind avantajele utilizarii acestor moduri de lucru.

-exista o serie de neclaritati privind scopul pentru care sunt preferabile metodele de invatare prin cooperare: activitatile in grup sunt o simpla tehnica de lucru sau ele trebuie sa asigure autonomia actionala si initiativa elevilor?

-incapacitatea unor profesori de a opta pentru una dintre alternativele dilemei: mai importante sunt rezultatele pe care doresc sa le obtin prin utilizarea acestui sistem de lucru sau faptul de a provoca solidarizarea elevilor in jurul sarcinilor comune, capacitatea lor de a intra in relatie unii cu altii, de a se sprijini reciproc, de a se bucura de ceea ce au obtinut impreuna?

-probleme de continut al sarcinilor de invatare: ce fel de sarcini se preteaza la lucrul in grup si de ce? Ce fel de sarcini nu se preteaza la lucrul in grup si de ce?

-ce fel de criterii se folosesc in constituirea grupurilor: dupa tipul sarcinii sau dupa tipul relatiilor pe care doresc sa le dezvolt la elevi?

-organizarea: cum pot repartiza sarcinile?

-economia de timp: cum voi gestiona timpul disponibil pentru aceste activitati?

-gestiunea relatiilor de comunicare: conflicte, managementul microgrupului, manifestarile de tip afectiv si alte fenomene care apar in desfasurarea unor astfel de activitati.

-reintegrarea in grupul initial: cum voi actiona pentru reintegrarea elevilor distribuiti pe grupe in grupul initial (clasa scolara) ?

Natura celor mai multe dintre aceste probleme tine de slaba informare a cadrelor didactice in domeniul; utilizarii acestor noi metodologii didactice. Rezultatele procesului educational si eficienta comunicarii didactice continua sa fie apreciate exclusiv dupa criteriul asimilarii cunostintelor cu caracter scolar.

Despre activizarea clasei de elevi se vorbeste de mult timp in literatură pedagogică. Ea a fost inteleasa in sensul reducerii monopolului pe care il detine adesea profesorul asupra procesului de vorbire. Si acest lucru este un aspect important al comunicarii didactice care atrage atentia asupra faptului ca profesorul este cel care ocupa cea mai mare parte din economia de timp a unei activitati scolare vorbind, in timp ce elevi tac, adoptand o atitudine pasiva.

Crearea ocaziilor pentru ca elevii sa interactioneze unii cu ceilalti nu este intotdeauna suficienta pentru ca acest lucru sa se si intample. Este necesar sa fie indeplinite cateva conditii facilitatoare, intr-o maniera care sa nu-l excluda pe profesor, ci sa-i modifice rolurile pe care si le asuma. Astfel este recomandabil ca:

- secventele directe sa alterneze cu cele semi-directive si cu cele nondirective.

- profesorul isi va asuma treptat rolul de animator, apoi pe cel de mediator si, finalmente, pe cel de evaluator.

- sarcinile de invatare sa nu fie prea complexe (ca sa nu necesite interventia permanenta a profesorului), dar nici prea simple (pentru ca elevul sa nu le poata realiza singur ci sa aiba nevoie de colaboratori).

- elevi sa-si poata asuma cat mai multe roluri care sa le permita atat exersarea unor comportamente de tip comunicativ cu valoare scolară.

- sa se recurga la modalitati distincte de apreciere si recompensare a comportamentului informational si a celui interactional.

Activitatile didactice nu se pot desfasura in intregime in formule grupale, oricat de mare ar fi avantajele utilizarii lor. Pe de alta parte, profesorul insusi este tentat sa revina la formele de activitate grupala pentru cateva avantaje evidente ale acestei maniere de lucru:

- favorizeaza transmiterea unui mare volum de cunostinte in unitatea de timp;

- permite tratarea logica a materialului de predat dupa criterii pe care profesorul le hotareste;

- instaureaza un ritm unic de desfasurare a activitatii;

- capteaza atentia celei mai mari parti a clasei de elevi (gradul de accesibilizare a mesajului se adresandu-se mediei);

-permite profesorului sa exercite un control constant asupra intregii desfasurari a activitatii.

Acest mod de lucru este, din punctul lui de vedere, confortabil si eficace. El si-a impus printr-un exercitiu didactic milenar si a generat obisnuite comportamentale suficient de puternice ca sa creeze o incredibila rezistenta la schimbare. Acest model profesional persista in ciuda nenumaratelor critici la care este supus si dintre care le detinem pe cele mai des invocate:

-numai profesorul este intr-o pozitie activa, de transmitere/emitor de mesaje;

-preocuparea lui esentiala este de a prelucra si accesibiliza materialul cognitive oferit elevilor, ceea ce reduce interesul sau pentru modul in care ei recepteaza acest material;

-clasa de elevi este perceputa ca un interlocutor colectiv, insul pierzandu-si singularitatea si unicitatea;

-elevii sunt intr-o pozitie pasiva, de ascultator;

-ei sunt, mai degraba, receptori;

-ofera putine oportunitati de feed-back profesorului;

-este centrat, cu deosebire, pe transmisia de cunostiinte.

Avand in vedere forta de actiune a acestui model profesional si avantajele reale pe care le poate furniza profesorului, exista opinia ca cele doua modalitati de lucru: frontale si pe grupe, pot fi complementarizate cu bune consecinte pentru practica educationala. Coexistand in cadrul acestei activitati, ele permit diversificarea registrului metodologic si largirea celui comunicational. In cele din urma castigul este, desigur, al tuturor caci, muncind impreuna, timpul alocat instruirii este exploatat la maxim, iar monotonia este alungata definitiv din sala de clasa

Bibliografie :

- 1.Curs :Comunicare interpersonală, comunicarea in echipa si practica pedagogica-Tiberiu Macarie
- 2.Comunicarea interumana-***